

Beslut

efter kvalitetsgranskning av yrkesinriktad
kommunal vuxenutbildning på entreprenad i
Linköpings kommun med utbildning hos
Hermods

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad. Syftet med denna granskning är att granska kvaliteten i yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare. Fokus ligger på om och hur huvudmannen säkerställer att utbildningen är av god kvalitet.

De övergripande frågeställningarna är:

- 1. I vilken utsträckning följer huvudmannen för yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning upp utbildningens kvalitet hos enskilda utbildningsanordnare?*
- 2. I vilken utsträckning arbetar den enskilda utbildningsanordnaren för att eleverna får en yrkesinriktad utbildning av god kvalitet?*

Tre kvalitetsområden står i fokus: arbetsplatsförlagt lärande (APL), validering samt yrkeslärares kompetens.

Granskningen genomförs hos totalt cirka 15 huvudmän. Hos respektive huvudman granskas en till tre enskilda utbildningsanordnare som bedriver yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå genom entreprenadavtal med huvudmannen i enlighet med bestämmelserna i 23 kap. skollagen. När alla beslut är fattade inom ramen för kvalitetsgranskningen redovisas de samlade resultaten i en övergripande rapport.

Linköpings kommun med utbildning som bedrivs hos Hermods inom vård och omsorg ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Linköpings kommun och Hermods den 20-21 februari 2019. Besöket genomfördes av inspektörerna Ann Edvinsson, Elisabeth Fogelberg och Ingrid Jerkeman. Intervjuer har genomförts med elever, yrkeslärare (såväl närlärare som webblärare) som även är ansvariga för APL och validering, ansvarig chef för verksamheten hos den enskilda utbildningsanordnaren, tidigare och nuvarande rektor samt representanter för huvudmannen.

Ansvarig nämnd för yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning är Bildningsnämnden i Linköpings kommun. Yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå med Linköpings kommun som huvudman erbjuds såväl i egen regi som genom avtal om entreprenad med fem enskilda utbildningsanordnare. Enligt redovisade uppgifter från huvudmannen är cirka 65 procent av den yrkesinriktade kommunala vuxenutbildningen hos huvudmannen utlagd på entreprenad (beräknat utifrån hur stor andel av eleverna som studerar inom utbildningen som är utlagd på entreprenad).

I Skolinspektionens granskning ingår utbildning inom vård och omsorg som bedrivs hos Hermods. Enligt uppgift från huvudmannen studerar 38 elever (110 kursdeltagare) inom yrkesområdet vård och omsorg i den granskade verksamheten, som distansutbildning eller med ett flexibelt upplägg, dvs. en kombination av distansundervisning och närundervisning. I denna granskning ingår inte den utbildning som enbart bedrivs som distansutbildning. Huvudmannen har inte överlämnat den myndighetsutövning som hör till rektors uppgifter till den enskilda utbildningsanordnaren.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av kvaliteten inom yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad utifrån frågeställningarna ovan, samt de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen. I bilaga 1 redogörs för de författningar som ligger till grund för denna granskning.

Skolinspektionens bedömning

1. Huvudmannens uppföljning av yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad

Inom detta område granskas i vilken utsträckning huvudmannen för yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning följer upp utbildningens kvalitet hos enskilda utbildningsanordnare.¹ En central utgångspunkt är huvudmannens uppföljning och utvärdering av yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad med utgångspunkt i gällande avtal och författningar. Inom området granskas om huvudmannen har en övergripande systematik och kontinuitet i sin uppföljning och utvärdering. Vidare finns ett särskilt fokus i granskningen om huvudmannen har en uppföljning och utvärdering som kan visa på kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet och valideringen som den enskilda utbildningsanordnaren erbjuder samt visa på om det hos den enskilda utbildningsanordnaren finns tillräcklig kompetens och behörighet hos yrkeslärarna under hela avtalsperioden.

Huvudmannens uppföljning av utbildning på entreprenad

I granskningen framkommer att huvudmannen har en övergripande systematik och kontinuitet i den uppföljning och utvärdering som görs av den kommunala vuxenutbildningen i kommunen (där yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning som bedrivs på entreprenad är en del). Uppföljningen görs i nuläget på några olika sätt, bland annat genom att resultat från utbildningen sammanställs och analyseras i kvalitetsrapporter en gång per år och att en enkätundersökning med elever görs en gång per år. I inskickad dokumentation från Linköpings kommun inför granskningen och i intervjuer med representanter för huvudmannen samt tidigare och nuvarande rektorn beskrivs att huvudmannen har en plan för sitt systematiska kvalitetsarbete, med hur och när uppföljningar och utvärderingar ska ske under året samt hur verksamhetens resultat och analys återkopplas till huvudmannen. I intervjuerna framkommer att det i nuläget genomförs en resultatuppföljning för samtliga utförare av vuxenutbildning, såväl utförare i egen regi som enskilda utbildningsanordnare som bedriver utbildning på entreprenad, en-två gånger per år. I uppföljningen redovisas exempelvis statistik uppdelat på kön rörande avbrott och andel godkända elever. Statistiken analyseras sedan av utförarna (bland annat de enskilda utbildningsanordnarna) en gång per år i en kvalitetsrapport, där även utbildningar och utvecklingsbehov beskrivs. Vidare framkommer i intervjuerna att det en gång om året görs en enkät med samtliga elever inom vuxenutbildningen, vilken utgör ett underlag bland annat för varje rektors kvalitetsrapport och vilken även redovisas för ansvarig nämnd. Ansvarig rektor gör en sammanställning av samtliga åtta enskilda utbildningsanordnares kvalitetsrapporter. Tidigare rektorn säger att hennes uppfattning

¹ I bilaga 1 redogörs kortfattat för författningar som ligger till grund för denna kvalitetsgranskning.

är att kvalitetsrapporterna, vid tidigare sammanställning, gav en ganska svag inblick i den enskilda utbildningsanordnarens verksamhet. Efter att kvalitetsrapporterna har sammanställts genomförs kvalitetsseminarier med samtliga enskilda utbildningsanordnare och kvalitetsseminarier med samtliga rektorer inom vuxenutbildningen.

Det framkommer även i granskningen att huvudmannen gör en viss uppföljning genom besök hos bland annat enskilda utbildningsanordnare, i vilken olika områden i utbildningen är i fokus. Av inskickad dokumentation inför granskningen och intervjuer med tidigare och nuvarande rektor samt representanter för huvudmannen framgår att det under året görs besök av representanter från nämnden, såväl i utbildningen i egen regi som hos enskilda utbildningsanordnare, vilka dokumenteras utifrån en dokumentationsmall för att ha samma områden i fokus hos olika utförare. Besöken redovisas sedan på nämndmöte. Vidare framgår att det även görs insynsbesök av rektorn samt enhetschefen för Centrum för vuxenutbildning i syfte att få en bild av hur de enskilda utbildningsanordnarna arbetar kring vissa områden och enligt gällande avtal samt för att få underlag för förändringar inför kommande upphandling/auktorisering. Representanter för huvudmannen samt tidigare och nuvarande rektor beskriver i intervjuer att kraven i gällande avtal är relativt otydliga och därmed kan tolkas på olika sätt. De hänvisar dock till att det kommer att bli tydligare krav framöver, vilka kommer att bli lättare att följa upp.

Vidare framgår av granskningen att huvudmannen anser att de metoder som används för uppföljning är relevanta för att följa upp utbildningens kvalitet men att fler metoder behöver användas samt att uppföljningen behöver ske mer frekvent. Representanter för huvudmannen beskriver i intervju att de metoder som används i uppföljningen är relevanta för att följa upp kvalitet, men de vill se bland annat en mer formaliserad dokumentation, fler verksamhetsbesök hos enskilda utbildningsanordnare på rektorsnivå samt även oanmälda besök av rektor. De uppger att frekvensen i uppföljningen i dagsläget inte är tillräcklig och att de inte har tillräckligt med formaliserade uppföljningsmetoder i gång samtidigt även om det är under utveckling. Även tidigare och nuvarande rektor beskriver att det kanske borde göras uppföljning oftare för att kunna bedöma utbildningens kvalitet, exempelvis mer kontinuerliga besök av rektor. Tidigare rektor uppger att hon har haft månatliga möten med samtliga enskilda utbildningsanordnare och kontinuerlig kontakt med dem via mail eller telefon. Det har dock inte funnits tid för rektor att göra så många besök på plats hos de enskilda utbildningsanordnarna.

Granskningen visar vidare att uppföljning av mer kvalitativa aspekter i utbildningen och undervisningen endast gjorts i begränsad omfattning, och att detta behöver ske i större utsträckning. Kvalitativa aspekter såsom om eleverna tillgodogör sig det innehåll som anges i kursplanerna är det rektor som följer upp i den utsträckning som det görs, enligt representanter för huvudmannen. Tidigare och nuvarande rektor uppger i sin tur att denna uppföljning behöver utvecklas och göras på ett annat sätt, exempelvis en djupare uppföljning av APL, systematisera den och se till olika sätt att mäta och analysera. Enligt tidigare rektor har hon inte haft tid att följa upp hur det går för eleverna och hur arbetet

faktiskt görs utan kontakt med enskilda utbildningsanordnare har tagits när behov uppstått. Rektorn ger "hur undervisningen går till" som ett exempel på riskområden som behöver följas upp mer.

Huvudmannens uppföljning av APL

Granskningen visar att huvudmannen har en viss uppföljning av APL som den enskilda utbildningsanordnaren erbjuder genom frågor i elevenkäten, en övergripande beskrivning i kvalitetsrapporten samt viss uppföljning via vård och omsorgscollege (VOC), men att denna uppföljning inte tillräckligt kan visa på kvaliteten. Representanter för huvudmannen beskriver att de behöver hitta strukturer för en uppföljning av en enskild utbildningsanordnarens arbete med APL, att en bättre uppföljning är ett utvecklingsområde för kommunen och att kraven i avtalet på APL inte är så tydliga. I intervju med tidigare och nuvarande rektor framkommer att det inte har funnits någon tydlig uppföljning av APL. I intervjuer med ansvarig chef hos den enskilda utbildningsanordnaren, tidigare och nuvarande rektor samt representanter för huvudmannen framkommer att den uppföljning som gjorts av APL är begränsad till uppföljning som sker inom VOC, enstaka frågor i elevenkäten och viss rapportering från den enskilda utbildningsanordnaren i den årliga kvalitetsrapporten. I samverkan inom VOC, där representant från huvudmannen deltar, görs viss uppföljning, såsom att det förs en dialog om handledarutbildning, platsfördelning och kvalitetssäkring av platser. Vid behov ska det som beslutas i VOC återföras till huvudmannen. Vidare framkommer i intervjuerna och i inskickad dokumentation inför granskningen att elever i enkäten får värdera om de har haft en bra APL-plats samt om de har lärt sig mycket på APL-platsen. Dessutom framkommer att det senaste året har förts in en ny rubrik i den kvalitetsrapport som varje enskild utbildningsanordnare årligen ska fylla i, rubriken "*Koppling till arbetsliv och branscher*". Under denna rubrik uppmanas den enskilda utbildningsanordnaren att exempelvis analysera och kommentera arbetslivskoppling i utbildningen, branschråd/programråd samt praktik/APL. I intervju med nuvarande och tidigare rektor framkommer dock att det som fyllts i av den enskilda utbildningsanordnaren detta år under rubriken är ganska vagt beskrivet.

Huvudmannens uppföljning av validering

Granskningen visar att huvudmannens uppföljning av validering är mycket begränsad, då den endast görs genom att vissa frågor ställs vid insynsbesök, och det framkommer inte att denna uppföljning har kunnat visa på kvaliteten i den validering som den enskilda utbildningsanordnaren erbjuder. Av intervju med representanter för huvudmannen framgår att det i huvudsak är rektorn som följer upp den enskilda utbildningsanordnarens arbete med validering. Huvudmannen följer, enligt vad som står i inskickat material inför granskningen, upp rektors arbete med validering genom dialog med branschrepresentanter på en övergripande nivå samt i dialog med rektor. I intervju med tidigare och nuvarande rektor framkommer att de har ställt frågor om validering vid insynsbesök men att samtal om validering inte skett med systematik och att det inte är mycket som har följts upp avseende validering i insynsbesöken. Det sker, enligt tidigare och nuvarande rektor, inte heller någon uppföljning av hur mycket validering som har gjorts och det är inte heller möjligt att utläsa detta i något administrativt system. Enligt

representanter för huvudman kommer de framöver att tydliggöra att de ställer krav på att validering ska finnas med i uppföljningen.

Huvudmannens uppföljning av yrkeslärares kompetens

I granskningen framkommer att huvudmannen har en uppföljning av att det hos den enskilda utbildningsanordnaren finns tillräcklig behörighet hos yrkeslärare under hela avtalsperioden, men att huvudmannen inte har följt upp mer specifikt vilken annan kompetens lärarna har utöver lärarlegitimation och behörighet. I inskickad dokumentation inför granskningen framgår att den enskilda utbildningsanordnaren i kvalitetsrapporten under rubriken "*Personal och lärarbehörighet*" exempelvis ska fylla i och analysera andel lärare med pedagogisk högskoleexamen i verksamheten/behöriga lärare; behöriga att undervisa i sitt ämne; hur de säkerställer att de studerande får tillgång till behöriga lärare samt hur de arbetar med att rekrytera och kompetensutveckla lärare till/i verksamheten. I inskickad dokumentation framgår vidare att det vid insynsbesök förts samtal om lärartäthet och behörighet samt att elever i enkäten fått svara på frågor om exempelvis lärarna är duktiga på att undervisa/handleda samt har goda och aktuella kunskaper i sitt/sina ämnen. Uppföljning av kompetensen hos yrkeslärare görs, enligt representanter för huvudmannen, delvis i den årliga kvalitetsrapporten som den enskilda utbildningsanordnaren fyller i. I denna redovisas behörigheten hos lärarna redovisas och hur den enskilda utbildningsanordnaren arbetar med kompetensutveckling för dem. De har dock inte haft några diskussioner om att följa upp annan kompetens hos lärarna, såsom att lärarna har kompetens rörande sina delar av arbetet gällande APL, kompetens att arbeta med en heterogen målgrupp eller att de har kompetens rörande jämställdhet. De nämner att det inte heller finns några sådana krav på kompetens preciserade i avtalen med de enskilda utbildningsanordnarna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen för yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning i vissa avseenden följer upp utbildningens kvalitet hos enskilda utbildningsanordnare, genom att huvudmannen har en övergripande systematik och kontinuitet i sin uppföljning och utvärdering av utbildning inom vuxenutbildningen och att uppföljningen görs på olika sätt. Granskningen visar dock att denna uppföljning kan utvecklas för att bättre kunna visa på kvaliteten i utbildning som är förlagd på entreprenad hos enskilda utbildningsanordnare. Den uppföljning som görs är i stora delar densamma för egen regi som för utbildning förlagd på entreprenad trots att förutsättningarna skiljer sig åt mellan utbildningarna. Såväl *hur* uppföljningen görs, *hur ofta* den sker och *vad* som följs upp skulle kunna utvecklas för att bättre visa på utbildningens kvalitet. Exempelvis är uppföljningen av mer kvalitativa aspekter i utbildningen begränsad. Huvudmannen har vidare endast en begränsad uppföljning av APL och validering som den enskilda utbildningsanordnaren erbjuder, och denna uppföljning kan inte i tillräcklig utsträckning visa på kvaliteten i den enskilda utbildningsanordnarens arbete inom dessa områden. Då det kan variera mellan olika enskilda utbildningsanordnare vad som tas upp inom dessa områden i bland annat kvalitetsrapporter och besök, finns det inte någon uppföljning som är styrd av huvudmannen och som kan säkerställa att den enskilda utbildningsanordnarens arbete håller kvalitet och följer krav i avtalen. Vad gäller uppföljning av om det hos den enskilda utbildningsanordnaren finns tillräcklig behörighet och kompetens hos yrkeslärare under

hela avtalsperioden kan huvudmannens uppföljning visa på legitimation och behörighet hos yrkeslärare, men huvudmannen har inte följt upp mer specifikt vilken annan kompetens lärarna har, såsom om de exempelvis har kompetens inom sina delar av arbete med APL eller kompetens rörande jämställdhet.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen därför att ett arbete i första hand behöver inledas inom följande utvecklingsområde:

- Huvudmannen behöver se till att det finns en uppföljning och utvärdering av yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad som tar sin utgångspunkt i entreprenadutbildningens förutsättningar och som till innehåll och metod kan säkerställa att denna utbildning har en god kvalitet.

2. Den enskilda utbildningsanordnarens arbete för en yrkesinriktad utbildning av god kvalitet

Inom detta område granskas i vilken utsträckning den enskilda utbildningsanordnaren arbetar för att eleverna ska få en yrkesinriktad utbildning av god kvalitet.² Inom området granskas hur den enskilda utbildningsanordnaren arbetar för att det arbetsplatsförlagda lärandet och valideringen ska hålla en god kvalitet. Vidare granskas hur den enskilda utbildningsanordnaren arbetar för att det ska finnas tillräcklig kompetens och behörighet hos yrkeslärare under hela avtalsperioden.

Den enskilda utbildningsanordnarens arbete med APL

I granskningen framkommer att den enskilda utbildningsanordnaren, som ingått i granskningen, arbetar för att APL ska hålla en god kvalitet genom att ha tydliggjort ansvarsfördelning och rutiner samt ge de som arbetar med APL goda förutsättningar för att planera för elevens lärande på arbetsplatsen och ha kontakt med handledare och elev under APL-perioden. Den enskilda utbildningsanordnaren har, enligt vad som framkommer i intervju med ansvarig chef hos den enskilda utbildningsanordnaren, en tydligt beskriven process för arbetet. Ansvarig chef och APL-ansvarig hos den enskilda utbildningsanordnaren beskriver att de två närlärarna som finns på plats i Linköping och de webblärare, som har kontakt med elever via den enskilda utbildningsanordnarens lärplattform, är involverade i arbetet. En närlärare gör en inledande kartläggning med elever. En annan närlärare, tillika APL-ansvarig, är sedan ansvarig för de delar som rör APL, exempelvis att eleven får en plats, att eleven förbereds för APL och att ha kontakt med APL-platsen före och under APL. Webbläraren tar i sin tur del av de uppgifter som eleven gör kopplade till APL och det underlag som handledaren fyller i för elevens APL, som ett underlag vid betygssättning. I intervjuer med APL-ansvarig och ansvarig chef beskrivs att det centralt hos den enskilda utbildningsanordnaren tagits fram vilka delar av kurserna som ska ingå i APL. APL ingår i kursen Vård och omsorgsarbete 1 samt i ytterligare en kurs utifrån elevens val av inriktning inom utbildningen. Vad som ska ingå i APL är, av vad som framkommer i intervjuerna, på förhand givet och inte något som den enskilda utbildningsanordnaren lokalt i Linköping varit med och tagit fram. APL-ansvarig har, enligt ansvarig chef, goda förutsättningar för att planera för elevens lärande på varje

² I bilaga 1 redogörs kortfattat för författningar som ligger till grund för denna kvalitetsgranskning.

arbetsplats och ha kontakt med handledare och elev före, under och efter APL-perioden, genom att APL är en prioriterade uppgift för APL-ansvarig. APL-ansvarig uppger att hen har avsatt tid för att arbeta med detta uppdrag.

Vidare visar granskningen att det finns fungerande rutiner och forum för kontinuerlig samverkan mellan arbetslivet och utbildningen, genom att den enskilda utbildningsanordnaren arbetar såväl ihop med andra utbildningsaktörer som arbetslivet för att kartlägga arbetsplatser som används och se till att handledarna som används har goda kunskaper och erfarenheter för uppdraget. Den kontinuerliga samverkan mellan arbetslivet och utbildningen hos den enskilda utbildningsanordnaren sker, enligt ansvarig chef och APL-ansvarig, via det lokala vård- och omsorgscollege (VOC). Chefen är med i styrgruppen, där samtliga utförare av utbildning, arbetsgivare, fackliga representanter och kommunen finns representerade. Kartläggningen av platser görs, enligt ansvarig chef och APL-ansvarig, av annan aktör då arbetsplatserna används av alla utförare av vårdutbildning i Linköping. APL-ansvarig uppger att det dock har hänt att de har avbrutit ett samarbete med en arbetsplats när det framkommit att det inte fungerar. Att handledarna ska ha kunskaper och erfarenheter för uppdraget och i övrigt vara lämpliga är också något som görs i samverkan med andra aktörer, enligt APL-ansvarig. APL-ansvarig skickar dock ut information till handledaren om exempelvis handledarrollen och vad eleven ska lära sig samt frågar handledarna om de gått den handledarutbildning som finns tillgänglig.

Granskningen visar vidare att den enskilda utbildningsanordnaren arbetar med att utveckla sitt arbete med APL, genom att de samtalar om det kontinuerligt och har ett pågående utvecklingsarbete rörande APL. Den enskilda utbildningsanordnaren följer, enligt ansvarig chef, upp och utvecklar kvaliteten på APL hela tiden, då närlärarna och chefen arbetar med det på sina möten. Ansvarig chef ger som exempel att de under året 2018 har haft ett utvecklingsmål/område rörande APL, bland annat kring hur de ska säkerställa APL-processen. Ansvarig chef och APL-ansvarig hänvisar även till att det i VOC görs en utvärdering utifrån elevernas utvärdering av APL, vilken presenteras på VOC:s styrgruppsmöten. I detta forum har de även gemensamt diskuterat utvecklingsområden.

Den enskilda utbildningsanordnarens arbete med validering

Granskningen visar att det finns en struktur/process för genomförandet av validering hos den enskilda utbildningsanordnaren, där ansvarsfördelning och rutiner är tydliggjorda, men att samverkan mellan de som involveras i arbetet endast sker vid behov samt att den enskilda utbildningsanordnaren inte lokalt kontinuerligt följer upp och utvecklar arbetet med validering. I intervjuer med ansvarig chef, närlärare och webblärare hos den enskilda utbildningsanordnaren beskrivs strukturen/processen för genomförandet av validering. Av intervjuerna framgår att det i den initiala studieplanering och kartläggning som görs med en av närlärarna framkommer om eleven kan valideras. Närläraren kontaktar webblärare när validering är aktuellt, då webblärarna är de som är ansvariga för det fortsatta arbetet. Enligt såväl närlärare som webblärare fungerar samarbetet dem emellan bra och förutsättningar finns att samverka. Det finns dock inte någon kontinuerlig samverkan kring validering utan den sker utifrån behov. Webbläraren känner inte till att det finns något arbete för att följa upp och utvärdera den validering som görs.

Enligt ansvarig chef är de inte ansvariga för valideringen lokalt i Linköping och de har därmed inte heller gjort någon uppföljning av valideringen.

Granskningen visar vidare att valideringen sker genom så kallade valideringskurser, och att elevens möjligheter att få alla sina kunskaper och hela sin kompetens validerad begränsas då valideringskurser endast i nuläget finns framtagna inom ett fåtal kurser. Ansvarig chef och närlärare beskriver att en elev kan genomgå vad de kallar en valideringskurs. Webbblärare beskriver att valideringskursen är kopplade direkt till en specifik kurs och att elevens kunskaper jämförs mot kursplanerna. Det sker, enligt ansvarig chef, inte någon mer förutsättningslös kartläggning av vad eleven kan, utan valideringen är inriktat mot givna kunskapskrav i en kurs. I intervju med närlärare framkommer att det finns fem framtagna valideringskurser inom vård och omsorg. Om det finns behov av ytterligare valideringskurser så får de signalera detta till utbildningsledare centralt anställda hos den enskilda utbildningsanordnaren, så att sådana kurser kan tas fram. Enligt chefen kan det dock ta lite tid innan dessa kurser finns tillgängliga.

I granskningen framkommer vidare att den enskilda utbildningsanordnaren använder olika metoder och verktyg för validering men att dessa är begränsade samt att valideringen inte utformas olika för olika elever, vilket medför att elever inte alltid ges en reell möjlighet att visa alla sina kunskaper och hela sin kompetens. Ansvarig chef, webbläraren och närlärare beskriver i intervju de metoder som används i valideringen: självskattning, intyg från arbetsgivare, elevens svar i uppdrag (det vill säga uppgifter i lärplattformen) och samtal mellan webblärare och elev. Det framkommer i intervjuerna att det inte finns någon samverkan med arbetsplatser i arbetet med validering. Webbbläraren tar del av det dokumenterade material som eleven skickar in, såsom självskattning och intyg, för att sedan möta eleven via webben och gå igenom elevens kompetenser. Eleven får göra uppdrag som ingår i valideringskursen, och webbläraren kommunicerar sedan med eleven via dessa uppdrag samt ber om kompletteringar vid behov. Valideringen avslutas med en muntlig examination. Webbblärarens uppfattning är att valideringen inte kan utformas olika utifrån den enskilda eleven utan att alla elever följer valideringskursernas upplägg med samma dokumentation och uppdrag. Ansvarig chef beskriver att valideringen sker utifrån de intyg eleven lämnat in samt kartläggningssamtal men att formen för validering i stort ser lika ut för alla elever. I intervju med ansvarig chef framkommer att en elev kan valideras även om eleven inte kommit så långt i sin språkutveckling på svenska men att någon måste kunna förstå eleven eftersom de inte använder sig av tolk om eleven inte förstår. I intervju med närlärare framkommer att de kan bedöma att en elev inte har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna valideras. Att webblärare är ansvariga för validering kan, enligt ansvarig chef, medföra att det är svårt att fånga alla elevens kunskaper då elev och lärare inte finns på samma plats.

Den enskilda utbildningsanordnarens arbete med yrkeslärares kompetens

Granskningen visar att den enskilda utbildningsanordnaren arbetar för att det ska finnas tillräcklig kompetens och behörighet hos yrkeslärare under hela avtalsperioden, genom att de webblärare, som är ansvariga för kurserna, är legitimerade och behöriga, samt att

närlärare på plats har yrkeskunskap och pedagogisk kunskap. Den enskilda utbildningsanordnaren identifierar även kontinuerligt de behov som lärarna har av kompetensutveckling. I intervjuer med lärare och ansvarig chef hos den enskilda utbildningsanordnaren framkommer att det finns webblärare som har kontakt med elever via den enskilda utbildningsanordnarens lärplattform samt närlärare, även kallade handledare, på plats i Linköping. Samtliga webblärare, som är ansvariga för elevens kurser tillika betygsättande lärare, är legitimerade lärare och behöriga inom vård och omsorg. De två närlärarna som finns i Linköping saknar lärarutbildning men har båda utbildning och lång erfarenhet inom vårdområdet samt utbildning inom pedagogik. Webblärare och närlärare nämner i intervjuer att den enskilda utbildningsanordnaren genom bland annat fysiska träffar och webbmöten med olika teman arbetar för att de ska behålla sina yrkeskunskaper och pedagogiska kunskaper. Den enskilda utbildningsanordnaren arbetar, enligt ansvarig chef, med att identifiera kompetensutvecklingsbehov på medarbetarsamtal och kontinuerligt vid möten. För webblärarna sköts identifiering av kompetensutvecklingsbehov centralt och är inte något som ansvarig chef hos den enskilda utbildningsanordnaren i Linköping ansvarar för. Denna chef kan inte initiera kompetensutveckling för dessa lärare, men kan i organisationen vidareförmedla behov hon ser.

Granskningen visar vidare att den enskilda utbildningsanordnarens arbete med att yrkeslärarna ska ha god och relevant kompetens inom mer specifika områden, som kompetens i sin del av arbetet med APL, sin del av arbetet med validering och inom jämställdhet, är begränsat. Webbläraren uppger att hen inte fått någon kompetensutveckling inom områden såsom att möta den heterogena målgruppen inom kommunal vuxenutbildning, i sin del av arbetet med validering samt inom jämställdhet, för att kunna utmana stereotypa uppfattningar om kvinnligt och manligt kopplat till yrkesområdet. Webbläraren uppfattar dock att hen har kompetens inom dessa områden genom sina erfarenheter. Vad gäller den enskilda utbildningsanordnarens arbete för att närlärarna ska ha kompetens inom de områden som nämnts ovan och kompetens i sin del av arbetet med APL, så har kompetensutveckling främst handlat om diskussion, lästips och råd från chefen men även att vissa områden tagits upp på ämneslagsmöten som finns centralt hos den enskilda utbildningsanordnaren. Vad gäller närlärarna, beskriver ansvarig chef och närlärarna själva, att de har kompetens inom dessa områden, främst genom sina erfarenheter från tidigare arbeten.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att den enskilda utbildningsanordnaren i flera avseenden arbetar för att eleverna ska få en yrkesutbildning av god kvalitet. Den enskilda utbildningsanordnaren arbetar för att APL ska hålla god kvalitet, genom att ansvarsfördelning och rutiner är tydliggjorda, de som arbetar med APL har fått goda förutsättningar för arbetet, rutiner och forum för kontinuerlig samverkan mellan arbetslivet och utbildningen finns och den enskilda utbildningsanordnaren utvecklar sitt arbete med APL. Vidare arbetar den enskilda utbildningsanordnaren även för att det ska finnas tillräcklig kompetens och behörighet hos yrkeslärare under hela avtalsperioden, då de kontinuerligt identifierar de behov som lärarna har av kompetensutveckling. Den enskilda utbildningsanordnarens arbete med att yrkeslärarna ska ha god och relevant

kompetens inom mer specifika områden, såsom kompetens i sin del av arbetet med APL, sin del av arbetet med validering samt inom jämställdhet, är dock begränsat.

Vidare bedömer Skolinspektionen att den enskilda utbildningsanordnaren endast i begränsad omfattning arbetar för att valideringen ska hålla god kvalitet då det finns betydande delar i detta arbete som behöver utvecklas. Det finns visserligen en struktur/process för genomförandet av validering hos den enskilda utbildningsanordnaren, där ansvarsfördelning och rutiner är tydliggjorda, men de metoder och verktyg som används i arbetet är begränsade. Valideringen kan därmed inte utformas olika för olika elever och på så vis anpassas till den enskilda eleven. Det finns även vissa aspekter, såsom avståndet mellan lärare och elev, som kan medföra hinder för en validering av god kvalitet. Om elever har begränsade kunskaper i svenska kan detta medföra att validering inte genomförs. Detta gör sammantaget att den enskilda utbildningsanordnarens arbete med att ge elever reella möjligheter att visa sin kompetens på olika sätt kan utvecklas. Vidare är elevens möjligheter att få alla sina kunskaper och hela sin kompetens validerad begränsad då valideringen snabbt inriktas på vissa kurser, och att det endast finns ett fåtal kurser framtagna i syfte att kunna validera elever. Då den enskilda utbildningsanordnaren inte heller lokalt följer upp, utvärderar och utvecklar validering finns en risk att arbetet med validering inte utvecklas utifrån de behov som finns i just denna verksamhet.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen därför att ett arbete i första hand behöver inledas inom följande utvecklingsområde:

- Huvudmannen behöver se till att enskilda utbildningsanordnare i högre grad arbetar för att validering ska hålla en god kvalitet, genom att valideringen ska kunna utformas olika för olika elever (så att varje elev ska få en reell möjlighet att visa sina kunskaper och sin kompetens) samt att en elevs alla kunskaper och hela kompetens kan valideras.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 28 februari 2020** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena som anges ovan under rubrik *Skolinspektionens bedömning*. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 2) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till *dokument.goteborg@skolinspektionen.se*, eller per post till, *Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg*. Hänvisa i de handlingar som sänds in till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2018:6993) samt notera vilken huvudman redovisningen avser.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Ann Edvinsson och enhetsjurist Elisabeth Fogelberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Roland Fallström

Enhetschef
Signerat av: Roland Fallström

X Ingrid Jerkeman

Föredragande
Signerat av: Ingrid Jerkeman

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 1: Författningsstöd i kvalitetsgranskningen av yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad

Skollagen (2010:800)

2 kap. 2 § skollagen

Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag. Om kommunens uppgifter fullgörs av flera nämnder ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, lämna de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser i förskola och i sådan verksamhet som avses i 25 kap. till de övriga nämnderna.

För en sådan nämnd som avses i andra stycket gäller det som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (2017:725).

2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 13 § skollagen

Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att vara behörig att bedriva viss undervisning i skolväsendet.

Regeringen får även meddela föreskrifter om undantag från kraven på legitimation och behörighet för sådana speciallärare och specialpedagoger som är anställda som lärare i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna.

2 kap. 18 § skollagen

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

En person som avses i första stycket får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser

1. modersmål,
2. yrkesämne i gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå, eller
3. individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning.

2 kap. 19 § skollagen

Om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

4 kap. 6 § skollagen

Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

4 kap. 7 § skollagen

Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

20 kap. 42 § skollagen

En elev i kommunal vuxenutbildning kan få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

Rektorn ska verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

20 kap. 43 § skollagen

Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även en slutförd validering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om validering.

23 kap. 1 § skollagen

En kommun, ett landsting eller en enskild huvudman får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal om att någon annan än kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen utför uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

Trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till

kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar får en kommun eller ett landsting genom ett avtal enligt första stycket utföra uppgifter åt en annan huvudman inom skolväsendet.

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag ska med de undantag som anges i detta kapitel gälla även vid entreprenad.

23 kap. 2 § skollagen

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person.

23 kap. 6 § skollagen

Om en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift.

Kommunen eller landstinget får när det gäller kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

23 kap. 8 § skollagen

En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

En kommun får också sluta avtal med ett landsting om att detta ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller inom särskild utbildning för vuxna.

I förarbetena till 23 kap. skollagen (prop. 2009/10:165, s. 508) anges att vid entreprenad ansvarar kommunen, landstinget eller den enskilda huvudmannen i egenskap av huvudman för verksamhetens innehåll men låter någon annan sköta själva utförandet. Bibehållet huvudmannaskap innebär att även om en entreprenör ges i uppdrag av en kommun att utföra uppgifter inom utbildning som kommunen är huvudman för, så är det fortfarande fråga om en kommunal verksamhet i förhållande till barn, elever och vårdnadshavare. Huvudmannen beslutar om verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet samt ansvarar för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Vidare anges i förarbetena att entreprenören svarar för huvudmannens räkning för den undervisning som uppdraget omfattar. Det ankommer på huvudmannen att försäkra sig om att undervisningen håller erforderlig kvalitet och genomförs i enlighet med de nationella styrdokumenterna för skolformen.

Kommunallagen (2017:725)*10 kap. 8 § kommunallagen*

När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen eller landstinget kontrollera och följa upp verksamheten.

Enligt förarbetena till kommunallagen (prop. 2016/17:171, s. 421) ska kommuner och landsting enligt bestämmelsen inte bara se till att de har möjlighet att följa upp och kontrollera privata utförare, utan också vidta faktiska åtgärder för kontroll och uppföljning.

Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning (vuxenutbildningsförordningen)*2 kap. 8 § vuxenutbildningsförordningen*

Validering får ske inom ramen för alla kurser och ska utgå från elevens förutsättningar och behov. En elev som har genomgått validering för en del av en kurs behöver inte delta i undervisningen när det gäller den delen av kursen.

2 kap. 26 § vuxenutbildningsförordningen

Med arbetsplatsförlagt lärande avses i denna förordning lärande i en utbildning som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan.

2 kap. 27 § vuxenutbildningsförordningen

Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande och att lärandet uppfyller de krav som ställs på utbildningen. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser.

2 kap. 28 § vuxenutbildningsförordningen

För en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig.

4 kap. 25 § vuxenutbildningsförordningen

Den som har genomgått en orienteringskurs eller en individuell kurs ska få ett intyg. Även den som har genomgått en validering ska kunna få ett intyg. Statens skolverk får meddela ytterligare föreskrifter om validering.

2012 års läroplan för vuxenutbildningen (SKOLFS 2012:101)**1 Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund**

[...]

Grundläggande värden

I skollagen (2010:800) slås det fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskap och värden. Den ska främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Var och en som verkar inom vuxenutbildningen ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Utbildningen ska i överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism gestalta människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor. Undervisningen ska vara icke-konfessionell.

[...]

En likvärdig utbildning

[...] Hänsyn ska tas till de enskilda elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Det finns också olika vägar att nå målen. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför bör till exempel undervisning, vägledning eller validering utformas olika för olika elever. [...]

Vuxenutbildningen ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som kan uppfattas som kvinnligt och manligt.

[...]

Rättigheter och skyldigheter

[...] Det framgår också av skollagen att det för varje elev inom vuxenutbildningen ska finnas en individuell studieplan. Studieplanen kan påverkas av att eleven får eller har fått sina kunskaper och kompetenser validerade. Validering kan förekomma inom vuxenutbildningens samtliga skolformer.

Utveckling av vuxenutbildningens verksamheter

[...] Samarbete med arbetslivet, Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter är av betydelse för yrkesutbildningens kvalitet och för elevens fortsatta etablering på arbetsmarknaden.

Utvecklingen i arbetslivet innebär bl.a. att det behövs gränsöverskridanden mellan olika yrkesområden och att krav ställs på medvetenhet om såväl egen som andras kompetens. Detta ställer i sin tur krav på vuxenutbildningens arbetsformer och arbetsorganisation.

Daglig pedagogisk ledning av vuxenutbildningen och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att verksamheten ska utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, att resultaten följs upp och utvärderas samt att nya metoder prövas, utvecklas och utvärderas.

2 Övergripande mål och riktlinjer

[...]

2.1 Kunskaper

[...]

Riktlinjer

[...]

Läraren ska [...]

- se till att undervisningen till innehåll och utformning präglas av ett jämställdhetsperspektiv, stimulera, handleda och stödja eleven, [...]

2.2 Utbildningsval - arbete och samhällsliv

[...] Det är särskilt viktigt att vuxenutbildningen samarbetar med arbetslivet när det gäller yrkesutbildning.

Mål

Vuxenutbildningens mål är att varje elev [...]

- ges möjlighet att få sina kunskaper och kompetenser validerade, [...]

Riktlinjer

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, [...]

- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, vidare utbildning och yrkesverksamhet samt motverka sådana begränsningar av valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund, [...]
- utveckla kontakter med universitet och högskolor samt med handledare och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för utbildningen nås, [...]

Bilaga 2 Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1: *Huvudmannen behöver se till att det finns en uppföljning och utvärdering av yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad som tar sin utgångspunkt i entreprenadutbildningens förutsättningar och som till innehåll och metod kan säkerställa att denna utbildning har en god kvalitet.*

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: *Huvudmannen behöver se till att enskilda utbildningsanordnare i högre grad arbetar för att validering ska hålla en god kvalitet, genom att valideringen ska kunna utformas olika för olika elever (så att varje elev ska få en reell möjlighet att visa sina kunskaper och sin kompetens) samt att en elevs alla kunskaper och hela kompetens kan valideras.*

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: